

PROTOKÓŁ Z POSIEDZENIA KOMITETU SOCJOLOGII PAN

z dnia 28 lutego 2018 r.

Obecni:

Członkowie Komitetu: prof. Henryk Domański, prof. Rafał Drozdowski, prof. Krzysztof Frysztacki, prof. Anna Giza-Poleszczuk, prof. Leszek Gołdyka, prof. Marek Krajewski, prof. Ireneusz Krzemiński, prof. Joanna Kurczewska, prof. Bogdan Mach, prof. Janusz Mariański, prof. Mirosława Marody, prof. Janusz Mucha, prof. Andrzej Rychard, prof. Krystyna Slany, prof. Antoni Sułek, prof. Tomasz Szlendak, prof. Sławomir H. Zaręba, prof. Maria Zielińska.

Goście: dr hab. Kaja Gadowska, dr hab. Marek Rymśza

Porządek spotkania

1. Informacje bieżące – sprawozdawczość i wnioski DUN.
2. Stanowisko Komitetu Socjologii PAN wobec uchwalonej przez Sejm RP noweli do Ustawy o IPN – przedstawienie propozycji jego treści, dyskusja, głosowanie.
3. Informacja na temat stanu przygotowań do wrześniowej konferencji Komitetu: KobiECE utopie...
4. Wystąpienie dr hab. Kai Gadowskiej i dr. hab. Marka Rymśzy. Prezentacja głównych tez zawartych w tekście: Od socjologii transformacji do socjologii sfery publicznej – dyskusja.
5. Sprawy różne i wolne wnioski

Ad. 1. Informacje bieżące – sprawozdawczość i wnioski DUN

Komitet Socjologii złożył sprawozdanie z działalności za 2017 rok oraz sprawozdanie z działalności za lata 2015 – 2017.

Opracowany i złożony został plan Komitetu na 2018 rok.

Komitet socjologii otrzymał dofinansowanie ze środków DUN:

Działalność wydawnicza:

Czasopismo: *Studia Socjologiczne* – 20 tys.

Czasopismo: *Kultura i Społeczeństwo* – 20 tys.

Monografia pod red. Marii Zielińskiej: *Transgraniczność w perspektywie socjologicznej X. Europa – podzielona wspólnota?* – 10 tys.

Profesor Maria Zielińska zwróciła się do wszystkich członków Komitetu z prośbą o nadsyłanie tekstów do publikacji. Zostanie przesłane zaproszenie z informacją o formule publikacji i obszarach tematycznych.

Działalność konferencyjna:

Ogólnopolska konferencja współorganizowana z Instytutem Socjologii UJ: Kobiecte utopie w działaniu. 100 lat praw wyborczych kobiet. Planowany termin: 21 – 22 września 2018 – 10 tys.

Międzynarodowa konferencja współorganizowana z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN: Max Planck Partner Group Kick-Off Conference: “Contested Futures and Temporalities of Capitalism”. Planowany termin: 15 – 16 lutego 2018 – około 8 tysięcy.

Komitet nie otrzymał dofinansowania na organizację [czwartej edycji] ogólnopolskiej konferencji współorganizowanej z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN: Metodologiczne inspiracje 2018: Badania ilościowe w Naukach Społecznych – Wyzwania i Problemy. Planowany termin: 26 – 28 września 2018. Przewodniczący zapowiedział złożenie odwołania.

Patronat nad studencką konferencją

Komitet Socjologii PAN objął honorowy patronat nad Kongresem Młodej Socjologii, który odbędzie się 13 – 14 kwietnia 2018 roku. Organizatorzy: Koła Naukowe Studentów i Studentek Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Szczegółowe informacje dotyczące Kongresu: <http://kongres-mlodej-socjologii.org.pl/>

Ad. 2. Stanowisko Komitetu wobec uchwalonej przez Sejm RP noweli do Ustawy o IPN. – przedstawienie propozycji jego treści, dyskusja, głosowanie.

Przewodniczący przedstawił propozycję stanowiska Komitetu wobec uchwalonej przez Sejm RP noweli do Ustawy o IPN – opracowanego przez prof. Antoniego Sułka.

Projekt stanowiska został przyjęty przez Prezydium Komitetu Socjologii – zwrócono uwagę na jego znaczenie jako głosu środowiska. Przewodniczący zwrócił się do członków Komitetu o wyrażenie opinii na temat treści proponowanego stanowiska, którego przyjęcie po dyskusji poddano pod głosowanie.

Wynik głosowania za przyjęciem/odrzuconiem dokumentu jako stanowiska Komitetu: 15 osób głosowało za jego przyjęciem; 3 osoby wstrzymały się od głosu.

Zwyczajną większością propozycja została zaakceptowana. Dokument zostanie rozesłany do głównych ośrodków życia socjologicznego w Polsce i umieszczony na stronie Komitetu.

Treść dokumentu znajduje się w załączeniu [Załącznik nr 1] do protokołu i dostępna jest on-line: <http://kspan.pan.pl/2018/03/02/oswiadczenie/> [data publikacji: 2 marca 2018 r.]

Ad. 3. Informacja na temat stanu przygotowań do wrześniowej konferencji Komitetu: Kobiecte utopie...

Informację o stanie przygotowań do konferencji pt. Kobiecte utopie w działaniu. 100 lat praw wyborczych kobiet (1918-2018) – przedstawiła prof. Krystyna Slany.

Do udziału w konferencji zaproszono osoby z różnych środowisk akademickich (z kraju i z zagranicy), aktywistów i aktywistki, organizacje pozarządowe.

26 marca 2018 r. ukaże się lista zaproponowanych/zgłoszonych sesji. Odzew jest bardzo duży ze strony organizacji pozarządowych. Środowisko chce na ten temat dyskutować.

Do Komitetu Naukowe zgłosili się członkowie Komitetu Socjologii. Profesor Krystyna Slany zaprosiła członków Komitetu do zgłaszania tematów/sesji.

W pierwszym dniu konferencji 21 września 2018 roku odbędzie się posiedzenie wyjazdowe Komitetu.

Szczegółowe i bieżące informacje na temat konferencji dostępne są na stronie:

<http://www.utopiekobiet.socjologia.uj.edu.pl>

Ad. 4. Wystąpienie dr hab. Kai Gadowskiej i dr. hab. Marka Rymszy. Prezentacja głównych tez zawartych w tekście: Od socjologii transformacji do socjologii sfery publicznej – dyskusja.

Kaja Gadowska, Instytut Socjologii, Uniwersytet Jagielloński

e-mail: kaja.gadowska@uj.edu.pl

Marek Rymsza, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski

e-mail: marek.rymsza@uw.edu.pl

W pierwszej części wystąpienia autorzy wprowadzili uczestników spotkania do głównych tez formułowanych w artykule: *Od socjologii transformacji do socjologii sfery publicznej. Nowe możliwości syntezy wiedzy o zmianie systemowej*.

Tekst ukazał się w *Studiach Socjologicznych*, nr 4 (227), 2017. ISSN 0039–3371

Abstrakt tekstu:

Refleksja socjologiczna towarzyszyła ćwierćwieczu zmian systemowych w Polsce. Socjologia transformacji, mimo związanych z tym podejściem oczekiwań, nie zaowocowała jednak spójną teorią, zdolną agregować i syntetyzować bogaty dorobek badawczy, jaki powstał w jej ramach. W artykule podejmujemy próbę wyjaśnienia uwarunkowań tych niespełnionych oczekiwań oraz wskazania nowych możliwości akumulacji wiedzy dotyczącej kształtowania się nowego potransformacyjnego ładu zbiorowego w ramach nurtu, który proponujemy określić jako socjologię sfery publicznej. Możliwości rozwoju socjologii sfery publicznej upatrujemy przy tym w rosnącej popularności paradygmatu neoinstytucjonalnego w naukach społecznych.

Główne pojęcia: socjologia sfery publicznej; socjologia transformacji; nowy instytucjonalizm; sfera publiczna; przemiany społeczne.

Cały tekst znajduje się w załączeniu do protokołu w wersji PDF [załącznik nr 2]

W drugiej części spotkania dyskutowano zaprezentowane tezy. Sformułowane komentarze i wątki z dyskusji:

- Nie tylko socjologia transformacji nie dokonała syntezy. Pytanie, czy socjologia sfery publicznej może zastąpić socjologię transformacji? Gdyby tekst był napisany w 2014 roku to można byłoby się z tym zgodzić. Na pewno też nie jest tak, że transformacja się zakończyła,

warto jest ją niezmiennie studiować. Socjologia życia codziennego także stanowiła istotny punkt socjologii transformacji [Prof. Andrzej Rychard].

- To co mamy teraz w Polsce to jest nowa transformacja, pytanie czym ona się różni od pierwszej transformacji? Obecne przekształcenia w Polsce, i w różnych miejscach świata wykraczają poza reguły demokratyczne [Prof. Ireneusz Krzemiński].

- Pytanie, co powodowało autorami, że napisali ten tekst? Co chcieli osiągnąć? To co napisali o polskiej socjologii dotyczy całej, także światowej socjologii. W światowej socjologii nie ma w tej chwili żadnego teoretycznego systemu, który można byłoby zastosować do tego, co teraz się dzieje, wszyscy metodą prób i błędów analizują procesy, które niby przypominają to co było, ale w istocie mają inny charakter. Mamy do czynienia z jedną wielką transformacją tego, co jest przedmiotem badań socjologicznych, to jest społeczeństwa. Trudno analizować proces, który jeszcze się nie dokonał. Warto podejmować nowe tematy, warto też analizować strategie jednostkowe, bowiem one przekładają się na sferę publiczną [Prof. Mirosława Marody].

- Warto przypomnieć książkę Jeffrey C. Alexandra, która zrobiła duże wrażenie. Badania nad transformacją były prowadzone w wielu krajach, w których pojawiły się te same rzeczy, ale rozeszły się one w różnych kierunkach. W Europie Środkowo-Wschodniej dokonano analizy tych rozmaitych przejść, wiadomo skąd wychodzimy, ale nie wiadomo do czego zmierzamy. Nie jest widoczna żadna próba syntezy tej wiedzy [Prof. Janusz Mucha].

- Czy wykluczamy myślenie historyczne? Czy wykluczamy myślenie o dynamice sfery publicznej? Jaka jest relacja między sferą publiczną a sferą prywatną? Liczne analizy empiryczne wskazują, że te granice się rozmydlają, że ich nie ma i tutaj powstają inne modele oglądu aksjologicznego i ideologicznego. Agnieszka Kolasa-Nowak dobrze to porządkuje, dokonuje rozróżnienia na socjologię transformacji i tranzycji. Polski przypadek okazał się trudny, w wielu pracach zwracano na to uwagę, inne transformacje były bardziej „wygodne”. Szukano miejsca dla polskiej socjologii po roku 89. W tym czasie były różne style jej uprawiania [Prof. Joanna Kurczewska].

- Socjologia transformacji dokonała pewnych istotnych ustaleń, zaniechano odwoływania się do nich, zdiagnozowała m.in., że pewne społeczne potencjały nie zostały wzięte pod uwagę, co mogło zadziałać jak postkonialne upokorzenie. Prof. Rafał Drozdowski przestał badać transformację a zaczął badać życie codzienne, luksusem było sięganie po mniej nobliwe socjologicznie tematy. Uprawieniem socjologii jest poszukiwanie przejścia między praktyką codzienną a instytucją/instytucjonalizacją. Rozłączanie tych wymiarów więcej zaciemnia niż rozjaśnia [Prof. Rafał Drozdowski].

Odnosząc się do poszczególnych wątków poruszanych w dyskusji, na końcu autorzy zwrócili uwagę na inspiracje, to co skłoniło ich do napisaniu tekstu. Przywołali zorganizowaną w ramach Zjazdu Socjologicznego grupę poświęconą socjologii sfery publicznej. Ucieszyło ich, że na sesję zgłosiło się dużo młodych ludzi, ale ani jeden głos w debacie nie powoływał się na

dorobek socjologii transformacji. Natomiast uzasadnione wydaje się sięganie do tego dorobku analizując to, co dzieje się „tu i teraz”. Ten dorobek mógłby pracować i być istotnym elementem w dyskusji na temat obserwowanych zjawisk i dokonujących się przemian.

Ad. 4. Sprawy różne i wolne wnioski

Przewodniczący poinformował o dyskutowanej przez członków Prezydium potrzebie i możliwości powołania socjologicznego watchdoga. Dałoby to możliwość uprzejmego zapytania osób wypowiadających się publicznie na temat różnych zjawisk społecznych: w jaki sposób gromadzono dane, jakie są ich źródła, na jakiej podstawie zostało sformułowane takie, a nie inne stanowisko. Kierowano by oficjalne pisma z prośbą o podanie źródeł, a także czy to jest teza naukowa, czy to jest osobista wypowiedź. Prof. Anna Giza-Poleszczuk podjęłaby się zdobycia środków na sfinansowanie takich działań. Ich głównym celem byłoby dbanie o standardy.

Prof. Mirosława Marody odniosła się do dyskutowanego w trakcie posiedzenia stanowiska, zaznaczyła, że przyjęła go bardzo pozytywnie, m.in. dlatego, że została w nim wyrażona dezaprobatą wobec wypowiedzi osób nie zachowujących standardów naukowych. Za taką uznała publiczną wypowiedź jednego z członków Komitetu prof. Andrzeja Zybortowicza. Pani Profesor oficjalnie zwróciła się do Prezydium o rozważenie możliwości przeprowadzenia rozmowy z prof. Andrzejem Zybortowiczem, by zawiesił swoje uczestnictwo w Komitecie do czasu aż pełni swoją polityczną funkcję. Komitet nie może usunąć swoich członków, ale ktoś może dobrowolnie zawiesić swoje uczestnictwo.

Prof. Joanna Kurczewska zaproponowała rozwiązanie systemowe, które jest stosowane w różnego rodzaju stowarzyszeniach. Mogłyby zostać sformułowane warunki członkostwa w Komitecie, zgodnie z którymi, w momencie kiedy zaczynałoby się pełnić funkcje polityczne, należałoby zawieszać swoją działalność w Komitecie.

Wnioski z dyskusji wokół publicznej wypowiedzi prof. Andrzeja Zybortowicza, wnioskowano, aby:

- Prezydium Komitetu przeprowadziło rozmowę z Panem Profesorem, aby zawiesił swoje członkostwo w Komitecie do czasu pełnienia funkcji politycznej i zaangażowania politycznego.
- Prezydium Komitetu sformułowało pisemną konkluzję i skierowało ją do Komisji Etyki Polskiej Akademii Nauk, w związku z tym, że wypowiedź miała charakter rasistowski.
- Rozważyć rozwiązanie systemowe, aby każda osoba będąca członkiem Komitetu, która zaczyna pełnić funkcje polityczne zawieszała swoje członkostwo w Komitecie.

Warszawa, 28 lutego 2018

Oświadczenie

Komitet Socjologii Polskiej Akademii Nauk wyraża swoje krytyczne stanowisko wobec uchwalonej przez Sejm RP noweli do Ustawy o IPN.

Stosunek członków, grup i instytucji społeczeństwa polskiego do Holokaustu, ich udział zarówno w ratowaniu, jak i zabijaniu Żydów podczas okupacji niemieckiej powinny być przedmiotem badań naukowych, ale także debat publicznych nieskrępowanych niczym oprócz zasad metody naukowej i społecznej odpowiedzialności za słowo. W naszym przekonaniu, uchwalona nowela, mimo zapewnień ustawodawcy, utrudni prowadzenie rzetelnych, nietendancyjnych badań nad zagładą Żydów na okupowanych ziemiach polskich oraz utrudni publikowanie prac naukowych i ogłaszanie innych tekstów zawierających szczegółowe, a zwłaszcza uogólnione wyniki takich poszukiwań.

Z niepokojem obserwujemy też pojawianie się w przestrzeni komunikacyjnej frazeologii, stereotypów etnicznych, ahistorycznych porównań i schematów myślenia, które znajdują się poniżej standardów debaty w otwartym społeczeństwie demokratycznym. W tym kontekście apelujemy do socjologów, by występując w rolach historyków, publicystów i analityków, na temat samej ustawy oraz problemów Zagłady i dzisiejszych stosunków „polsko-żydowskich” wypowiadali się w granicach swej kompetencji oraz w poczuciu odpowiedzialności za społeczne skutki swych wypowiedzi i wizerunek naszej dyscypliny. Piękna tradycja socjologii obywatelskiej w Polsce dostarcza wzorów zarówno zaangażowania na rzecz społeczeństwa, jak i odpowiedzialnego wypowiadania się w sprawach społecznych.